

PRISRECENTNÁ JUDIKATÚRA SÚDNEHO DVORA ES K APLIKÁCIÍ PRÁVA EÚ

COURT OF JUSTICE RECENT CASE LAW TO THE APPLICATION OF COMMUNITY

MIROSLAV SLAŠŤAN

Právnická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

Abstrakt

Príspevok sa venuje nedávnej judikatúre Súdneho dvora Európskych spoločenstiev, ktorá prostredníctvom rozličných výkladových techník dointerpretovala aplikáciu komunitárneho aj únievého práva. Všíma si rozsudok Súdneho dvora Pupino k nepriamemu účinku rámcových rozhodnutí, rozsudok *Traghetti del Mediterraneo SpA v. Taliansko* k zodpovednosti členského štátu za súdne rozhodnutie, rozsudok K k revízii správnych rozhodnutí, k zásade *res iudicata* a rozsudok *Mangold*.

Kľúčové slová

Súdny dvor Európskych spoločenstiev – judikatúra – výklad – komunitárne právo – únievé právo – nepriamy účinok – zásada *res iudicata* – revízia súdnych a správnych rozhodnutí

Abstract

This article deals with recent judicature of the Court of Justice, which through various interpretation methods defines application of Community and Union law. Mainly notes decision *Pupino* to the indirect effect of framework decisions, decision *Traghetti del Mediterraneo SpA v. Italy* to the responsibility of Member States for judicial decisions, decision K to the revision of administrative decisions, L to the principle of *res iudicata* and decision *Mangold*.

Key words

Court of Justice of the European Communities – case-law – interpretation – Community law – Union law – indirect effect – principle res iudicata – revision of judicial and administrative decisions

1. Bežec na dlhé trate a „výklad“ komunitárneho práva

Činnosť je jeho rozhodnutí. Predovšetkým často zaznieva konštatovanie, že jeho neličenie samotnú úlohu priebehu vývoja vtedy, keď sa už dalo pochybovať. Súdny dvor nájd' svoj skutočne tak a

V nasledujúcom stručnom náčrte uvedieme tri oblasti, v ktorých Súdny dvor ES prostredníctvom svojej judikatúry zapíjal nielen Zbierku rozhodnutí SD a SPS, ale najmä akademické rozpravy v odborných časopisoch a občas aj titulky v novinách.

2. Výklad úijného práva

ktorého spôsob aplikácie možno na základe ustanovení Zmluvy o EÚ len ťažko predvídať, a do istej miery už aj ,čím postupne Na druhej strane tiež m.

Harmonizácia trestného práva je v súčasnej dobe aktuálna a prebieha prostredníctvom prijímania rámcových rozhodnutí, ktorých aplikáciu Zmluva o EÚ príliš nevyjasňuje. Čiastočne bola Súdnym dvorom naznačená v jednom z prvých a nedávnych prejudiciálnych konaní podľa článku 35 ZES v kauze Pupino¹. Išlo o prejudiciálne konanie o výklade rámcového rozhodnutia č. 2001/220/SVV o postavení obetí v trestnom konaní, ktoré inicioval taliansky sudca poverený predbežným vyšetrovaním v trestnom konaní.

Súdny dvor v tomto rozhodnutí judikoval, že záväzný charakter rámcových rozhodnutí prijatých na základe hlavy VI Zmluvy o Európskej únii o policajnej a súdnej spolupráci v trestných veciach je vyjadrený rovnakým spôsobom ako v článku 249 treťom pododseku ZES vo vzťahu k smerniciam. Pre vnútroštátne orgány z toho vyplýva povinnosť eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva. Súd členského štátu by mal vnútroštátne

¹ Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 16.6.2005, C-105/03, Maria Pupino.

právo vykladať v rámci možností vo svetle znenia a účelu rámcového rozhodnutia tak, aby sa dosiahol cieľ, ktorý toto rozhodnutie sleduje, a aby takto dosiahol súlad s článkom 34 ods. 2 písm. b) ZEÚ. Súdny dvor tak de facto priznal nepriamy účinok aj rámcovým rozhodnutiam.

Aplikácia rámcových rozhodnutí súdnymi orgánmi členských štátov je však do určitej miery obmedzená nasledovne:

- povinnosť vnútroštátneho sudcu odvolávať sa na obsah rámcového rozhodnutia pri výklade relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je obmedzená všeobecnými právnymi zásadami, akými sú predovšetkým zásada právnej istoty a zákazu retroaktivity. Tieto zásady bránia najmä tomu, aby na základe povinnosti vyplývajúcej z rámcového rozhodnutia a bez ohľadu na zákon prijatý na jeho vykonanie, bola určená alebo sprísnená trestnoprávna zodpovednosť osôb, ktoré porušia ustanovenia rámcového rozhodnutia, nakoľko rámcové rozhodnutie je záväzná len pre členský štát a nie pre všetky fyzické a právnické osoby;
- rovnako zásada eurokonformného výkladu nemôže slúžiť ako základ pre výklad contra legem vnútroštátneho práva.

Vnútroštátny súd je na druhej strane povinný zohľadniť vnútroštátne právo ako celok preto, aby posúdil, do akej miery možno toto vnútroštátne právo uplatniť tak, že dosiahnutý výsledok nebude v rozpore s cieľom rámcového rozhodnutia.²

3. Koniec bezproblémovej spolupráce Súdneho dvora s vnútroštátnymi súdmi

Od začiatku budovania spolupráce medzi súdmi spoločenstiev (v súčasnosti únie) a súdmi členských štátov³ Súdny dvor konštatoval striktné uplatňovanie komunitárneho práva vnútroštátnymi súdmi v zmysle zásad, ktoré Súdny dvor vymedzil a neustále dotváral.⁴ Napriek tomu medzi týmito súdmi neexistuje hierarchia a takmer vždy musí Súdny dvor počítať s reakciou vnútroštátnych súdov nakoľko zakladajúce zmluvy o účinkoch jeho rozhodnutí mlčia.⁵

² Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 16.6.2005, C-105/03, Maria Pupino, ods. 34, 43 – 45, 47, 61 a tiež výrok rozhodnutia.

³ Pozri Siman, M: Prejudiciálne konanie, Justičná revue, roč. 59, č. 8-9/2007, s. 1005.

⁴ Nedávno napríklad zásadu nepriameho účinku v rozsudku zo 4. júla 2006, Konstantinos Adeneler, C-212/04.....

⁵ Pozri Komárek Jan: „Velký hybatel“ - Soudní dvor a hledání vnitřního souladu právního řádu Společenství, čas. Právník č. 5/2006 alebo

,⁶. O necelé tri roky v rozsudku z 13. júna 2006, **Traghetti del Mediterraneo SpA v. Taliansko**, C-173/03, Súdny dvor pritvrdzuje, keď konštatuje, že „vnútroštátna právna úprava, ktorá všeobecne vylučuje zodpovednosť členského štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Spoločenstva zo strany súdu, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok, z dôvodu, že predmetné porušenie bolo spôsobené výkladom právnych pravidiel alebo posúdením skutkových okolností a dôkazov zo strany tohto súdu, je v rozpore s právom Spoločenstva a rovnako v rozpore s komunitárnym právom je aj vnútroštátna právna úprava, ktorá obmedzuje vznik tejto zodpovednosti iba na prípady úmyselného protiprávneho konania alebo hrubej nedbanlivosti sudcu“. Uvedeným rozsudok Súdny dvor ES tie potvrdil, že existencia porušenia sa na druhej strane predpokladá v každom prípade, ak je predmetné rozhodnutie v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti.

Právomoc konštatovať porušenie komunitárneho práva rozhodnutím súdu členského štátu EÚ alebo jeho správnym orgánom má jedine Súdny dvor ES (najmä v rámci konania o porušenie povinnosti členským štátom podľa čl. 226 ZES a tiež prejudiciálneho konania podľa čl. 234 ZES iniciovaného súdom, ktorý prejednáva následnú žalobu o náhradu škody). V súvislosti s dôsledkami deklaratorného rozhodnutia Súdneho dvora vyvstáva tiež otázka zrušenia súdneho (správneho) rozhodnutia, ktorým bolo komunitárne právo porušené. Naviac, ak k takémuto konštatovaniu Súdneho dvora ES dochádzalo až po uplynutí lehoty zmeniť napadnuté rozhodnutie vnútroštátnymi mimoriadnymi opravnými prostriedkami, čelil Súdny dvor aj citlivej otázke zachovania, resp. prelomenia zásady *res iudicata* v tomto ohľade. Právne normy Európskeho spoločenstva tento prípad neupravujú.⁷

V roku 2004 Súdny dvor to v u .⁸

⁶ P

⁷ V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora ES, v prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva pre príslušnú oblasť, je vecou vnútroštátneho právneho poriadku každého členského štátu stanoviť procesné podmienky, ktoré majú zabezpečiť ochranu práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Spoločenstva podľa zásady procesnej autonómie členských štátov pod podmienkou, že takéto pravidlá nie sú menej priaznivé ako pravidlá upravujúce obdobné situácie vnútroštátnej povahy (*zásada ekvivalencie*), a že nespôsobujú faktickú nemožnosť alebo nadmerné sťaženie výkonu práv priznaných právnym poriadkom Spoločenstva (*zásada efektivity*) (pozri najmä rozsudky zo 16. mája 2000, Preston a i., C-78/98, Zb. s. I-3201, bod 31, a zo 7. januára 2004, Wells, C-201/02, Zb. s. I-723, bod 67). V týchto intenciách sa Súdny dvor doposiaľ pridržal zásady *res iudicata*, ako jednej z podmienok právnej istoty a princípu právneho štátu.

⁸ Pozri rozsudok januára Súdny dvor tu judikoval (v súvislosti s *možnosťou* či *povinnosťou* takejto revízie), že:

A nakoniec v a Súdu prvého stupňa Čarovná formula, ktorou dokáže Súdny dvor zásadu res iudicata položiť na lopatky znie: „z ustálenej judikatúry vyplýva, že vnútroštátny súd, ktorý v rámci svojej právomoci má uplatniť právne predpisy Spoločenstva, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto predpisov, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva.“⁹

4. Hľadanie správnej cesty

Viacere medzery v komunitárnom práve sú vyplňané základnými vlastnosťami tohto právneho poriadku, ktoré sa odvíjajú konštantnou judikatúrou Súdneho dvora. Takáto konštantná judikatúra Súdneho dvora môže byť následne prekonaná len samotnou zmenou, či spresnením v zakladajúcich zmluvách alebo dokonca potvrdená jej zakotvením v primárnom práve.¹⁰

Niektoré posledné rozhodnutia Súdneho dvora potvrdzujú, že konštantná judikatúra sa nerodí ľahko. Ako príklad možno uviesť rozsudok z 22. novembra 2005, Mangold, C-144/04, Zb. s. I-9981. Najpozoruhodnejšou črtou rozsudku vo veci Mangold, v ktorej bol na Súdny dvor podaný návrh, aby rozhodol o zlučiteľnosti ustanovenia nemeckého zákona, ktoré upravovalo uzatváranie pracovných zmlúv na určitú dobu so zamestnancami, ktorí dosiahli vek 52 rokov, s článkom 6 ods. 1 smernice 2000/78, je konštatovanie, že „zásadu zákazu diskriminácie na základe veku... treba považovať za všeobecnú zásadu práva Spoločenstva“.

Tento prístup Súdneho dvora nebol náhodný, ale zameraný na prekonanie dvoch problémov, ktoré boli v pozadí tejto kauzy. Po prvé, Súdny dvor použil túto koncepciu na potlačenie námietky, že v rozhodnom čase ešte Nemecku neuplynula lehota na prebratie predmetnej smernice 2000/78, a po druhé, Súdny dvor sa dokázal vyhnúť otázke, či smernica má „horizontálny priamy účinok“.¹¹ Úskalia tohto prístupu naznačil vo svojom stanovisku aj člen Súdneho dvora – generálny advokát Ján Mazák, keď konštatoval, že „problematická situácia

- ak vnútroštátneho majú , sú povinné tak urobiť, ak toto rozhodnutie vychádza z rozsudku súdu éhonesprávnom a prejudiciálnej apriaznivom

⁹ Ako vyplýva najmä z rozsudkov z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, ECR 629, ods. 21 až 24; z 8. marca 1979, Salumificio di Cornuda, 130/78, ECR 867, ods. 23 až 27; a z 19. júna 1990, Factortame a.i., C-213/89, ECR I 2433, ods. 19 až 21.

¹⁰ Pozri napríklad zapracovanie judikatúry umožňujúcej napadnúť žalobou o neplatnosť aj akty Európskeho parlamentu, ktoré majú právne účinky voči tretím stranám, počnúc rozsudkom z 23.4. 1986, Partu écologiste „Les Verts“ v Európsky parlament, 294/83, s. 1339

¹¹ Pozri stanovisko generálneho advokáta Jána Mazáka z 15.2. 2007, Félix Palacios de la Villa, C-411/05, ods. 79 a 80, doposiaľ neuverejnené v Zbierke.

by mohla vzniknúť vtedy, ak by sa uvedená koncepcia obrátila hore nohami tým, že by sa všeobecnej zásade práva Spoločenstva, ktorú – ako napríklad v tejto veci – možno považovať za vyjadrenú v osobitnej právnej úprave Spoločenstva, priznal taký stupeň samostatnosti, že by sa jej bolo možné dovolávať namiesto a nezávisle od tejto právnej úpravy. Taký prístup by nielen vyvolal vážne pochybnosti vo vzťahu k právnej istote, ale by tiež spochybnil rozdelenie kompetencií medzi Spoločenstvo a členské štáty a pridelenie právomocí podľa Zmluvy vo všeobecnosti“.¹²

Ako odvodenie všeobecnej zásady zákazu diskriminácie zo smernice nakoniec dopadne, nebude zrejme ľahké predpokladať. Judikatúra posledných dní ukazuje, že Súdny dvor si uvedomil potenciálne riziká (pozri rozsudok Súdneho dvora z 11. septembra 2007, Maria-Luise Lindorfer v. Rada Európskej únie, C-227/04 P alebo samotný rozsudok zo 16. októbra 2007, Félix Palacios de la Villa, C-411/05).

Literatúra:

- [1] Blahož, J. – Klíma, K. – Skála, J. a kol: *Ústavní právo Evropské unie*, Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2003
- [2] Craig, P. – De Búrca, G.: *EC Law - Text, Cases and Materials*, Oxford: Clarendon Press, 2001
- [3] Komárek Jan: „Velký hybatel“- Soudní dvur a hledání vnitřního souladu právního řádu Společenství, čas. Právník č. 5/2006
- [4]
- [5] Šiman, M: *Prejudiciálne konanie*, čas. Justičná revue, roč. 59, č. 8-9/2007
- [6] Šiman, M. – Slašťan, M. – Žiláková-Ivanová, D.: *Primárne právo Európskej únie*, 2. vydanie, Bratislava: EUROIURIS, 2006
- [7] Šiman, M. – Slašťan, M.: *Súdny systém Európskej únie*, Bratislava: EUROIURIS, 2006

Kontaktné údaje na autora - email:

slastan@euroiuris.sk

¹² Tamže ods. 137 a 138.

